

Leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs via pabo

Inhoud

De vakspecialist	3
Inhoud	3
Blok 1: Aanbieden van activiteiten.....	4
Blok 2: Reguleren en leerhulp	4
Blok 3: De vakspecialist bewegingsonderwijs	4
Studiebelasting en stagelessen	5
Stagelessen en ontheffing van toezicht.....	6
Werkwijze van Fontys	6
Toetsing	6
Literatuurlijst Gymbevoegdheid.....	7

De vakspecialist

De leergang leidt op tot de bevoegdheid voor het geven van de lessen bewegingsonderwijs aan alle groepen 3 t/m 8 in het basisonderwijs en alle groepen in speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs. In dit opleidingskader spreken we over een vakspecialist. Een vakspecialist is in staat om kwalitatief hoogwaardige lessen bewegingsonderwijs te geven aan alle groepen en kan daarnaast een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het bewegingsonderwijs en het beweegbeleid binnen de schoolorganisatie. De specialist vervult een brugfunctie tussen het bewegingsonderwijs in de gymzaal en het bewegen in en rondom de school. (Bron: Herzien opleidingskader, LOBO juni 2018)

In de praktijk blijkt regelmatig dat schoolbesturen ernaar streven om alle leerkrachten een bevoegdheid te laten behalen. Dit gebeurt om organisatorische redenen. De leergang is echter opgezet om de kwaliteit van de lessen bewegingsonderwijs te verhogen, waarbij het belangrijk is dat de leergang gevolgd wordt door cursisten met affiniteit voor het vak, die een sleutelrol willen vervullen op hun eigen school. Uit onderzoek blijkt namelijk dat de waarde van een leerkracht die lessen verzorgt met passie, enthousiasme en zorg voor kinderen groot is (Hattie, 2003). Specifiek voor het vak bewegingsonderwijs geldt dat kinderen die de veelzijdige basisvaardigheden met plezier beleven later fysiek actiever zijn (Stegeman, Brouwer & Mooij, 2011). De vakspecialist kan door zijn affiniteit met het vak en zijn rol op dit gebied een belangrijke bijdrage leveren aan dit plezier. Een vakspecialist geeft zo mogelijk minimaal 0.2 fte per week bewegingsonderwijs aan verschillende groepen. De kwaliteit van het bewegingsonderwijs op de school kan alleen geborgd worden wanneer een leerkracht met bevoegdheid voor bewegingsonderwijs ook daadwerkelijk wordt ingezet als vakspecialist.

Inhoud

De opleiding bestaat uit 3, min of meer, separate eenheden die elk een blokcertificaat opleveren. De drie certificaten samen vormen samen het door de Stichting Post Hoger Beroeps Onderwijs Nederland (onderdeel CPION) geregistreerde certificaat "Vakbekwaamheid bewegingsonderwijs". Het is dus nog steeds mogelijk om afzonderlijke blokcertificaten te behalen. Hierdoor blijft de leergang flexibel en blijft het mogelijk voor instellingen om een blok al tijdens het bachelor programma aan te bieden en biedt het tevens de mogelijkheid voor cursisten om de leergang elders te vervolgen.

Vanuit het opleidingskader is er gekozen voor "vindplaatsen" of "contexten" met daarbij behorende onderstaande thema's.

De contexten die onderscheiden worden zijn:

in de school	in de schoolomgeving	Persoonlijk
Vorbereiding	observatie	Inhoudelijk
Uitvoering	uitvoering	didactisch
Evaluatie	evaluatie	

Binnen deze thema's zijn diverse ontwikkellijnen te onderscheiden.

Per vindplaats zijn thema's geformuleerd waarbinnen verschillende ontwikkellijnen zijn uitgewerkt. Onder een ontwikkellijn verstaan we op basis van methodisch-didactische overwegingen in een onderwijsplanning geformuleerde opeenvolgende momenten van leerervaring met een overeenkomstige problematiek die opklimmend in complexiteit leiden tot een uiteindelijk gewenst niveau. Deze toename van complexiteit is vooral vakinhoudelijk goed herkenbaar en specifiek benoemd per blok. De blokken worden als volgt aangeduid 'Het aanbieden van activiteiten', 'Reguleren en leerhulp' en 'De vakspecialist bewegingsonderwijs'. Dat loopt parallel met de toenemende complexiteit van vakspecifiek naar onderwijs integraal.

Blok 1: Aanbieden van activiteiten

In dit eerste blok doen cursisten ervaring op met het zelf aanbieden, organiseren en uitvoeren van een veelheid aan eenvoudige bewegingssituaties. Het gaat er daarbij om dat er logische methodische volgordes bestaan die op vaktheoretische inzichten zijn gebaseerd. De leeftijd van de leerlingen en het niveau van bekwaamheid geven hier richting aan, maar zijn niet doorslaggevend. Uitgangspunt van de leergang is dat de Kennisbasis Bewegingsonderwijs is afgerond wanneer gestart wordt met blok 1. Cursisten hebben dus ervaring met het bewegen van jonge kinderen voor wat betreft methodiek en didactiek en hebben ervaring met het aanbieden van beweegactiviteiten aan de midden en bovenbouw. Belangrijk aandachtspunt is dat de cursist tot het inzicht komt dat bewegende kinderen op oudere leeftijd behoefte hebben om op een andere manier bewegend actief te zijn. Het tegemoet komen aan die door kinderen gestelde uitdaging staat centraal. Dit alles met het doel ervoor te zorgen dat uiteindelijk alle kinderen op een veilige manier aan een activiteit kunnen blijven deelnemen. Cursisten maken in dit blok ook kennis met de rol van het bewegen in de schoolomgeving. Er is aandacht voor het vertalen van beweegactiviteiten uit de lessen bewegingsonderwijs naar bijvoorbeeld het schoolplein.

Blok 2: Reguleren en leerhulp

De cursist heeft in het vorige blok geleerd om een les bewegingsonderwijs aan de groepen 3 tot en met 8 aan te bieden en te organiseren, zodat alle kinderen mee kunnen doen. In dit tweede blok gaat het erom dat de cursisten leren de kinderen te begeleiden door het geven van leerhulp zodat kinderen beter leren deelnemen aan de bewegingssituaties. Hiervoor is het ook van belang dat kinderen leren verantwoordelijkheid te dragen voor het gezamenlijk uitvoeren en op gang houden van bewegingsactiviteiten. Dit vraagt van cursisten dat zij kinderen leren om eenvoudige reguleringstaken uit te voeren. Cursisten ervaren dat wanneer je op basis van meer kennis beter naar kinderen leert kijken, je tot verschillend aanbod dient te komen. Differentiatie betekent in dit geval dat je kinderen introduceert in het uitvoeren en zelfstandig op gang houden van meer of minder complexe bewegingssituaties en in deze situaties de veiligheid in acht nemen. De specifieke leerhulp die noodzakelijk is voor de grootste groep kinderen staat centraal. Tevens zal in blok twee de aandacht gevestigd worden op verschillende hulpverleningstechnieken toe te passen om de veiligheid te behouden. Ook binnen de schoolomgeving leren cursisten om activiteiten te optimaliseren zodat alle kinderen met plezier blijven bewegen en hieraan succesvol kunnen deelnemen.

Blok 3: De vakspecialist bewegingsonderwijs

In blok 3 leren cursisten verschillende opvattingen over onderwijs (zoals het EGO, OGO, Onderzoekend en ontwerpnd leren) betekenis te geven in het bewegingsonderwijs en daarnaast verschillende vakspecifieke onderwijsopvattingen (zoals het relationele en het medisch-biologische vakconcept en sportoriëntatie) te herkennen, keuzes daarbinnen te maken en toe te passen op een adequate wijze zodat zij vanuit een persoonlijk vakvisie hun onderwijs vorm kunnen geven. Ook leren de cursisten om lange termijndoelen te hanteren en lessen en lessenseries te plaatsen in een groter perspectief van het leerproces van de kinderen. In het laatste blok staat de zorg centraal die de leerkracht heeft zowel in de voorbereiding, de uitvoering als de evaluatie van de lessen bewegingsonderwijs voor de belangen van alle kinderen in de les. Omdat in blok 1 en 2 al heel veel aandacht is besteed aan de grote middengroep (en relatief minder aan de zwakke bewegener en de betere bewegener) wordt hier vooral gefocust op de overige bewegers zodat een les ontstaat met verschillende activiteiten waarbij grote niveaudifferentiatie mogelijk is. Naast de doelen met betrekking tot de uitvoeringswijze van de activiteiten krijgen ook de reguleringsdoelen voor deze bewegers voldoende aandacht. Tevens krijgen de cursisten de gelegenheid om zelf complexere bewegingsactiviteiten te leren uitvoeren, gerichte

leerhulp hierbij te geven en hulp te verlenen in complexe en meer risicovolle activiteiten. Dit alles in een veilige omgeving.

Verschillende vormen van planning worden aangeboden en de leerlijnen bewegingsonderwijs kunnen gehanteerd worden als referentiekader voor de eigen methodisch/didactische ordening. Daarnaast leren cursisten om bewegingsarrangementen te ontwerpen en tijdens de les bij te stellen, zodat kinderen van verschillende niveaus van bewegen in een optimale leersituatie terecht komen. De cursisten worden daarbij minder afhankelijk van methodes en van de inrichting van de gymzalen.

Vanuit de planning en pedagogisch/didactische aanpak vanuit de leerlijnen die binnenschools binnen bewegingsonderwijs worden gehanteerd, kunnen deze leerlijnen worden doorgetrokken naar een buitenschools bewegings- en sportaanbod. De cursisten leren om de binnenschools leerlijnen af te stemmen op een buitenschools bewegings- en sportaanbod gericht op het intensiveren van het beweeg- en sportaanbod in en rondom de school en zo bij te dragen aan een actieve en gezonde leefstijl van kinderen.

De gekozen situaties zijn de meer complexe activiteiten voor de kinderen (met nadruk op de betere beweging in groep 8) en het geleerde met betrekking tot hulpverlening en leerhulp op maat welke in de praktijk wordt toegepast.

Studiebelasting en stagelessen

De studiebelasting bedraagt 200 uur per blok. Dit is opgebouwd uit contacturen, stage-lessen, voorbereiding van opdrachten en zelfstudie. Om de werkdruk van deze opleiding optimaal te verdelen heeft de opleiding besloten om af en toe een lesvrije week in te plannen waardoor de student de mogelijkheid heeft om aan de opdrachten te werken. De verdeling van de stagelessen is in de onderstaande tabel weergegeven. (Bron: Herzien opleidingskader, LOBO juni 2018).

	Totaal	Blok 1	Blok 2	Blok 3
Aantal te geven lessen	70	20	20	30
<i>Minimum aantal lessen per bouw</i>		3/4 : 5 5/6 : 5 7/8 : 5	3/4 : 5 5/6 : 5 7/8 : 5	3/4 : 7 5/6 : 7 7/8 : 7
<i>Overige lessen mag in eigen groep</i>		5	5	9
• Waarvan werkvormen:				
-werken in groepen		min. 10	min. 10	min. 10
-klassikale lessen		max. 3	max. 3	max. 3
-vrij werken		-	min. 3	min. 3
• Waarvan max aantal lessen Speciaal Onderwijs		5	5	10
• Waarvan buitenlessen	6	2	2	2

- Een les duurt minimaal 45 minuten
- Een les van 90 minuten of langer geldt als 1,5 les

Nota bene deze opleiding wordt veelal gevolgd naast een soms fulltime baan. De gemiddelde studiebelasting is 10-12 uur per week. Dat vraagt behoorlijk wat energie en discipline. **Het is belangrijk om vooraf goed af te wegen of het volgen van deze opleiding mogelijk is. Raadpleeg de CAO PO** daar zijn de kaders voor individuele professionalisering en het beschikbare budget beschreven. Het advies ook van tevoren met werkgever goede afspraken te maken over compensatie en inzet eigen tijd.

Stagelessen en ontheffing van toezicht

Op het moment dat een student staat ingeschreven en daadwerkelijk aan de lessen deelneemt krijgt hij/zij ontheffing van toezicht. Dit betekent dat hij/zij zelfstandig (zonder toezicht) de stagelessen LO mag geven. Uiteraard heeft het onze voorkeur dat er regelmatig toezicht is, maar als dit organisatorisch niet mogelijk is, is er wettelijk geen probleem.

Werkwijze van Fontys

Iedere les is opgebouwd uit 4 delen.

- **Theoriedeel;**
Uitgangspunt voor de theorie zijn de competenties en indicatoren zoals beschreven in het landelijk vastgestelde opleidingsplan (30 min tot 1 uur per les).
- **Peerreview:** middels casuïstiek die studenten zelf inbrengen (op beeld), wordt geleerd van elkaar onder auspiciën van de kerndocent
- **Praktijkdeel;**
In dit gedeelte wordt de vertaalslag gemaakt van theorie naar praktijk, zodat de manier van lesgeven ook theoretisch onderbouwd kan worden. Iedere week staan een aantal leerlijnen centraal die aan de hand waarvan de student leert inzien en ervaren hoe ze dit kunnen toepassen in de stage, waar ze zelf verantwoordelijk zijn voor de lessen bewegingsonderwijs. In blok 1 zal de docent in eerste instantie zelf de lessen verzorgen. Naarmate de opleiding volgt wordt het studentaandeel steeds groter. Vaste onderdelen van het praktijkdeel zijn:
 - **Onderlinge Instructie:** studenten geven delen van de les aan elkaar
 - **Eigen Vaardigheid:** Bewegen doe je met je lichaam. Het ene lichaam is het andere niet. Dat betekent dat we met grote verschillen te maken krijgen tijdens de praktijk. Tijdens de voorbeeldlessen komen de onderdelen van de eigen vaardigheid aan de orde. Ze staan niet centraal. De student is zelf verantwoordelijk voor het niveau van zijn eigen vaardigheid. Per blok staan de eindniveaus van de eigen vaardigheid beschreven. Indien de student geen eigen voorbeeld kan geven, dient hij/zij met filmmateriaal aan te tonen dat hij deze vaardigheden op een veilige uitnodigende manier kan aanbieden op het juiste niveau.
 - **Werken aan zelfgekozen onderdelen:** Een gedeelte van de les wordt besteed aan het gezamenlijk werken aan opdrachten. Hierin heb je een keuze, bijv. extra oefenen voor je EV, met klasgenoten werken aan lesvoorbereidingen of werken aan je opdrachten.

Toetsing

Na ieder blok wordt de voortgang getoetst. Dit gebeurt op diverse manieren.

- Theoretisch
 - Een kennistoets (formatief in blok 1 en blok 2 en summatief in blok 3)
 - Portfolio met daarin opdrachten, filmpjes en lesvoorbereidingen en in blok 3 een afsluitend gesprek.
- Praktisch
 - Een toets eigenvaardigheid
 - Stagebezoek door de opleiding
 - Feedback van maatje en stageschool (een vakdocent of ervaren vakspecialist).
- Daarnaast hanteren we een 80% aanwezigheidsplicht. De leergang is een praktische opleiding hierbij is het essentieel dat je ervaart hoe je activiteiten opbouwt en uitprobeert.

Literatuurlijst Gymbevoegdheid

- Onderwijs in Bewegen op de basisschool
- Basisdocument bewegingsonderwijs | 12 leerlijnen. Gratis verkrijgbaar via internet [TULE](#)